

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง “การใช้มาตรฐานฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้านมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรและได้สืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นประเด็น ดังนี้

1. การจัดทำมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรรายย่อย
2. มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรรายย่อย
3. ข้อกำหนดหลักการบริหารจัดการฟาร์มสุกร
4. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม
5. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดทำมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรรายย่อย

จากความต้องการดูแลและการใส่ใจในเรื่องสุขภาพของผู้บริโภค โดยเฉพาะการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองจากการบริโภคอาหาร รวมทั้งมีจิตสำนึกในด้านการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมของโลก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ได้เป็นตัวแปรสำคัญ ที่ส่งผลให้มีข้อกำหนดการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นรูปแบบของการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ทางด้านภาษี (Non-tariff Barriers : NTB) ถูกนำมาใช้ในการเป็นเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น โดยใช้กฎเกณฑ์และตัวควบคุมคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์อาหาร ตลอดจนข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมและสวัสดิภาพการเลี้ยงสัตว์ การขนส่งและการฆ่า อีกทั้งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพในเรื่องของการผลิตสินค้าทางเกษตรกรรม จึงได้มีการผลักดันให้เป็นประเทศแห่งครัวของโลก ภาครัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจึงให้ความรับผิดชอบดูแลงานในส่วนของตนเอง เพื่อให้ประเทศไทยได้ก้าวสู่ครัวของโลก และทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำมาตรฐานโรงฆ่าสัตว์ รวมถึงมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ชนิดต่างๆ ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ปรับปรุงระบบการเลี้ยงสัตว์ให้มีคุณภาพลดความสูญเสียจากการติดเชื้อโรคในสัตว์เลี้ยงและทำให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ในราคาสูงขึ้น (2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมป้องกันและกำจัดโรคในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ (3) เพื่อคุ้มครองและสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพให้แก่ผู้บริโภคว่าเป็นเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากฟาร์มที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน สร้างสุขอนามัยที่ดีแก่ประชาชนในประเทศ (4) เพื่อเพิ่มศักยภาพในการส่งออกและรองรับมาตรการ กีดกันทางการค้าที่มีใช้อัตราภาษี โดยเฉพาะมาตรการด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม (ไฟฟูลย์, ระบบออนไลน์) ด้วยเหตุนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จึงต้องผลักดันฟาร์มให้เข้าสู่มาตรฐาน เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากฟาร์มที่ผ่านการตรวจรับรองเป็นฟาร์มมาตรฐาน สามารถรองรับต่อมาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศผู้นำเข้าเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ เป็นการเสริมสร้างรายได้จากการส่งออกให้กับประเทศ เป็นการเตรียมพร้อมรับมือต่อระบบการค้าเสรีในอนาคต ซึ่งประเทศไทยสามารถใช้เป็นเครื่องป้องกันให้ประเทศผู้ผลิตเนื้อสัตว์ที่มีต้นทุนแรงงานต่ำ เช่น จีนหรือเวียดนาม ไม่สามารถส่งเนื้อสัตว์ และผลิตภัณฑ์เข้ามาตีตลาดในประเทศไทย ผู้บริโภคได้บริโภคอาหารโปรตีนที่มีคุณภาพ ถูกสุขอนามัย มีสุขภาพแข็งแรง เป็นการช่วยลดปัญหาด้านสาธารณสุขของประเทศ ซึ่งการทำมาตรฐานฟาร์มเปรียบได้กับการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง ต่อเกิดการก้าโลก ต่อพฤติกรรมผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกประเทศ

นโยบายการขึ้นทะเบียนฟาร์มเลี้ยงสัตว์ การจัดทำมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ การควบคุมคุณภาพอาหารและยาสัตว์ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการวางรากฐานการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ของประเทศในระยะยาว โดยให้มีความเข้มแข็งและพัฒนาสมรรถนะ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการปรับโครงสร้างของภาคการผลิต ทั้งในภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและการบริการ บนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า ที่มุ่งเน้นการพัฒนาในเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง สร้างความเชื่อมโยงและความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจภายในประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยการวางรากฐานและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจเสรี นำไปสู่การยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้คนในชนบทและเมืองภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเสมอซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ประกาศเรื่องมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย พ.ศ.2542 เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2542 จำนวน 3 เรื่อง คือ มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของประเทศไทย มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรของประเทศไทย มาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบของประเทศไทย และได้เพิ่มเติมมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ อีก 5 ชนิด เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2545 คือ มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่และไก่พันธุ์ รวมถึงสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก เป็ดเนื้อ เป็ดพันธุ์ และอยู่ในระหว่างออกมาตรฐานอีก 2 ชนิด คือ มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงผึ้งและโคเนื้อ ซึ่งจะต้องเร่งรัดเพื่อรับรองมาตรฐานฟาร์มเหล่านี้ ควบคู่ไปกับการให้ความรู้ชี้แจงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ โดยผู้ที่ผ่านมาตรฐานฟาร์มจะได้สิทธิประโยชน์จากการทำมาตรฐานฟาร์ม ได้แก่ (1) การเคลื่อนย้ายสัตว์ ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงโคนมและสุกรสามารถขออนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์เข้าในหรือผ่านเขตปลอดโรคระบาดได้จากปศุสัตว์จังหวัด โดยปฏิบัติตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการนำเข้าหรือการเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์ภายในราชอาณาจักร (2) กรมปศุสัตว์จะจัดสรรวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย และ โรคคหิวคอตสุกร

ให้มีจำหน่ายอย่างเพียงพอตามปริมาณสุกรของฟาร์มเลี้ยงสุกรมาตรฐาน (3) กรมปศุสัตว์จะให้บริการการทดสอบโรคแท้งติดต่อในพ่อแม่พันธุ์สุกร รวมทั้งโรคแท้งติดต่อและวัณโรคในโคนมโดยไม่คิดมูลค่าสำหรับฟาร์มที่ได้มาตรฐาน (4) กรมปศุสัตว์จะให้บริการตรวจวินิจฉัยและชันสูตรโรคสัตว์โดยไม่คิดมูลค่าสำหรับตัวอย่างที่ส่งตรวจจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์มาตรฐาน อีกทั้งมีการพัฒนาปรับปรุงโรงฆ่าสัตว์ให้ได้มาตรฐานตามระบบสากล เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศและพัฒนาเพื่อการส่งออกสินค้าปศุสัตว์ในอนาคต (รุ่งนภา, 2544 : 40-47)

ข้อกำหนดมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกร กล่าวว่า หากเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย มีความประสงค์จะขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม เกษตรกรสามารถยื่นแบบฟอร์มคำร้องรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์พร้อมด้วยหลักฐาน ได้แก่ (1) สำเนาบัตรประชาชนของผู้ยื่นคำร้อง 1 ฉบับ (2) สำเนาทะเบียนบ้าน 1 ฉบับ (3) แผนที่ที่ตั้งฟาร์มเลี้ยงสัตว์ 1 ฉบับ (4) แผนผังแสดงรายละเอียดที่ตั้งสิ่งก่อสร้างที่มีจริงทั้งหมดในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ 1 ฉบับ (5) รูปถ่ายแสดงสภาพภายในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งสิ่งก่อสร้าง เช่น รั้ว ที่พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ โรงพ่นยาฆ่าเชื้อโรค บ่อน้ำยาฆ่าเชื้อ ที่เก็บอาหาร ยาสัตว์ คอกสัตว์ สำนักงาน ที่พักอาศัย และระบบการบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น (6) ในกรณีที่ต่ออายุการรับรอง ต้องแนบใบรับรองมาตรฐานฟาร์มฉบับที่หมดอายุโดยติดต่อได้ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ณ ที่ที่ฟาร์มตั้งอยู่ (กรมปศุสัตว์, 2546 : 2-9)

ในการได้รับใบรับรองมาตรฐานฟาร์ม ฟาร์มของเกษตรกรต้องผ่านการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์ม ทั้ง 11 ข้อ ซึ่งประกอบไปด้วย (1) ทำเลที่ตั้งของฟาร์ม (2) ลักษณะของฟาร์ม (3) ลักษณะโรงเรือน (4) การจัดการโรงเรือน (5) การจัดการด้านบุคลากร (6) คู่มือการจัดการฟาร์ม (7) ระบบการบันทึกข้อมูล (8) การจัดการด้านอาหารและน้ำ (9) การป้องกันและควบคุมโรค (10) การบำบัดโรค (11) การจัดการสิ่งแวดล้อม หากเกษตรกรรายใดไม่ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานฟาร์มทั้ง 11 ข้อ ให้นำกลับไปปรับปรุงแก้ไขให้แล้วเสร็จ และคณะผู้ตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มจะกำหนดวันในการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มที่ได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป หากฟาร์มของเกษตรกรผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม ทางเลขานุการคณะผู้ตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม จะนำผลการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มที่ผ่านการรับรองเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย เพื่อพิจารณาออกใบรับรองมาตรฐานฟาร์มแล้วจะส่งใบรับรองมาตรฐานฟาร์มนั้นให้ปศุสัตว์จังหวัด เพื่อยอมบให้แก่ผู้ประกอบการ โดยใบรับรองมาตรฐานฟาร์มมีอายุในการใช้ 2 ปี นับจากวันที่ออกใบรับรอง หากใบรับรองมาตรฐานฟาร์มหมดอายุ สามารถขอต่ออายุใบรับรองมาตรฐานฟาร์มได้ โดยยื่นคำขอรับรองมาตรฐานฟาร์มพร้อมหลักฐาน ก่อนหมดอายุภายใน 30 วัน ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดที่ฟาร์มตั้งอยู่ พร้อมกับใบรับรองมาตรฐานฟาร์มฉบับเดิม เจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดในท้องที่นั้นจะรวบรวมคำขอดำเนินการตรวจสอบเอกสารเบื้องต้น และนำเสนอเลขานุการคณะผู้ตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม เพื่อนัดหมายการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มต่อไป

2. มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรรายย่อย

สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 (2542 : 1-5) ได้กล่าวถึงมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรรายย่อย ไว้ดังนี้

มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรนี้ กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐาน โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้ประกาศเรื่องมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ประเทศไทย พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 โดยมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่ององค์ประกอบของฟาร์ม การจัดการฟาร์ม การจัดการสุขภาพสัตว์ และการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ฟาร์มที่ต้องการขึ้นทะเบียน เป็นฟาร์มที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ได้ยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้ได้รับการรับรองจากกรมปศุสัตว์ มาตรฐานนี้เป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นพื้นฐานสำหรับฟาร์มที่ได้รับการรับรอง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพ การอำนวยความสะดวกทางการค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค ตลอดจนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้สุกรที่ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมกับผู้บริโภค โดยมีรายละเอียดมาตรฐานฟาร์มสุกรรายย่อย ดังนี้

2.1 องค์ประกอบของฟาร์ม

2.1.1 ทำเลที่ตั้งของฟาร์ม

- อยู่ในบริเวณที่มีการคมนาคมสะดวก
- สามารถป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคจากภายนอกเข้าสู่ฟาร์ม

- อยู่ห่างจากแหล่งชุมชน โรงฆ่าสัตว์ ตลาดนัดค้าสัตว์
- อยู่ในทำเลที่มีแหล่งน้ำสะอาดตามมาตรฐานคุณภาพน้ำใช้ เพียงพอต่อการบริโภคตลอดปี

- ควรได้รับการยินยอมจากองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น
- เป็นบริเวณที่ไม่มีน้ำท่วมขัง
- เป็นบริเวณที่โปร่ง อากาศสามารถถ่ายเทได้ดี และมีต้นไม้ให้ร่มเงาภายในฟาร์ม

2.1.2 ลักษณะของฟาร์ม

- เนื้อที่ของฟาร์ม ต้องมีเนื้อที่เหมาะสมกับขนาดของฟาร์มและโรงเรือน
- การจัดแบ่งเนื้อที่ของฟาร์มเป็นสัดส่วน โดยมีผังแสดงการจัดวางที่แน่นอน ต้องมีเนื้อที่กว้างเพียงพอสำหรับการจัดแบ่ง การก่อสร้างอาคารโรงเรือนอย่างเป็นระเบียบ สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน และไม่หนาแน่นจนไม่สามารถ

จัดการด้านการผลิตสัตว์ การควบคุมโรคสัตว์ สุขอนามัยของผู้ปฏิบัติงานและการรักษาสิ่งแวดล้อมได้ตามหลักวิชาการ

- ถนนภายในฟาร์ม ถนนภายในฟาร์มต้องใช้วัสดุคงทน มีสภาพและความกว้างเหมาะสมสะดวกในการขนส่งลำเลียงอุปกรณ์ อาหารสัตว์รวมทั้งผลผลิตเข้า-ออกจากภายนอกและภายในฟาร์ม

- บ้านพักอาศัยและอาคารสำนักงาน อยู่ในบริเวณอาศัยโดยเฉพาะ ไม่มีการเข้าอยู่อาศัยในบริเวณโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ บ้านพักต้องอยู่ในสภาพแข็งแรง สะอาด เป็นระเบียบ ไม่สกปรกกรุงรัง มีปริมาณเพียงพอกับจำนวนเจ้าหน้าที่ ต้องแยกห่างจากบริเวณเลี้ยงสัตว์พอสมควร สะอาด ร่มรื่น มีรั้วกั้น แบ่งแยกจากบริเวณเลี้ยงสัตว์ตามที่กำหนดอย่างชัดเจน

- ไม่ควรให้สัตว์เลี้ยงที่อาจเป็นพาหะนำโรค เข้าไปในบริเวณที่เลี้ยงสุกร

2.1.3 ลักษณะโรงเรือน

- โรงเรือนควรมีขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนสัตว์ ถูกสุขอนามัย สัตว์อยู่สบาย

2.2 การจัดการฟาร์ม

2.2.1 การจัดการโรงเรือน

- โรงเรือนและที่ให้อาหารต้องสะอาดและแห้ง
- โรงเรือนต้องสะดวกในการปฏิบัติงาน
- ต้องดูแลซ่อมแซมโรงเรือน ให้มีความปลอดภัยต่อสุกรและผู้ปฏิบัติงาน
- มีการจัดการโรงเรือนเตรียมความพร้อมก่อนนำสัตว์เข้า
- มีการทำความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์ ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคตามความเหมาะสม

2.2.2 การจัดการด้านบุคลากร

- ต้องมีจำนวนแรงงานอย่างเพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนสัตว์เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร ในแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน บุคลากรภายในฟาร์มควรได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี

- ให้มีสัตวแพทย์ ควบคุมกำกับดูแลด้านสุขภาพสัตว์ภายในฟาร์ม โดยสัตวแพทย์ ต้องมีใบอนุญาตประกอบบำบัดโรคสัตว์ชั้นหนึ่งและได้รับใบอนุญาตควบคุมฟาร์มจากกรมปศุสัตว์

2.2.3 คู่มือการจัดการฟาร์ม

ผู้ประกอบการฟาร์มต้องมีคู่มือการจัดการฟาร์ม แสดงให้เห็นระบบการเลี้ยง การจัดการฟาร์ม ระบบบันทึกข้อมูล การป้องกันและควบคุมโรคสัตว์ การดูแลสุขภาพ สัตว์และสุขอนามัยในฟาร์ม

2.2.4 ระบบบันทึกข้อมูล

ฟาร์มจะต้องมีระบบการบันทึกข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย

- ข้อมูลด้านการบริหารฟาร์ม ได้แก่ บุคลากร แรงงาน
- ข้อมูลด้านการจัดการผลิต ได้แก่ ข้อมูลตัวสัตว์ ข้อมูลสุขภาพ สัตว์

2.2.5 การจัดการด้านอาหารสัตว์และน้ำ

2.2.5.1 คุณภาพอาหารสัตว์

- แหล่งที่มาอาหารสัตว์

ก. ในกรณีซื้ออาหาร ต้องซื้อจากผู้ขายที่ได้รับอนุญาต ตาม พรบ.ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525

ข. ในกรณีผสมอาหารสัตว์เอง ต้องมีคุณภาพอาหาร สัตว์ เป็นไปตามกำหนดตามกฎหมายตาม พรบ.ควบคุมคุณภาพ อาหารสัตว์ พ.ศ. 2525

- ภาชนะบรรจุและการขนส่ง

ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ควรสะอาด ไม่เคยใช้บรรจุ วัตถุมีพิษ ปุ๋ยหรือวัตถุอื่นใดที่อาจเป็นอันตรายต่อสัตว์ สะอาด แข็ง กั้นความชื้นได้ ไม่มีสารที่จะปนเปื้อนกับอาหารสัตว์ ถ้าถูก เคลือบด้วยสารอื่น สารดังกล่าวต้องไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์

- การตรวจสอบคุณภาพอาหารสัตว์

ควรมีการตรวจสอบอาหารสัตว์อย่างง่าย นอกจากนี้ ต้องสุ่มตัวอย่างอาหารสัตว์ ส่งห้องปฏิบัติการที่เชื่อถือได้

เพื่อวิเคราะห์ คุณภาพและสารตกค้างเป็นประจำ และเก็บบันทึกผลการตรวจวิเคราะห์ไว้ให้ตรวจสอบได้

2.2.5.2 การเก็บรักษาอาหารสัตว์

ควรมีสถานที่เก็บอาหารสัตว์แยกต่างหาก กรณีมีวัตถุดิบเป็นวิตามินต้องเก็บในห้องปรับอากาศ ห้องเก็บอาหารสัตว์ต้องสามารถรักษาสภาพของอาหารสัตว์ไม่ให้เปลี่ยนแปลง สะอาด แห้ง ปลอดภัยจากแมลง เชื้อรา และสัตว์ต่างๆ ควรมีแผงไม้รองด้านล่างของภาชนะบรรจุอาหารสัตว์

2.3 การจัดการด้านสุขภาพสัตว์

2.3.1 ระบบเฝ้าระวัง ควบคุม และป้องกันโรค

ฟาร์มต้องมีระบบเฝ้าระวัง ควบคุมและป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ รวมถึงการมีโปรแกรมทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าและออกจากฟาร์ม การป้องกันการสะสมของเชื้อโรคในฟาร์ม การควบคุมโรคให้สงบโดยเร็วและไม่ให้แพร่ระบาดจากฟาร์ม

2.3.2 การบำบัดโรค

- การบำบัดโรคสัตว์

ต้องปฏิบัติตาม พรบ.ควบคุมการประกอบกิจการบำบัดโรคสัตว์ พ.ศ.2505

- การใช้ยาสำหรับสัตว์

ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดการใช้ยาสำหรับสัตว์ (มอก. 7001-2540)

2.4 การจัดการสิ่งแวดล้อม

2.4.1 ประเภทของเสียที่เกิดจากฟาร์มปศุสัตว์

- ขยะมูลฝอย
- ซากสุกร
- มูลสุกร
- น้ำเสีย

2.4.2 การกำจัดหรือบำบัดของเสีย

ฟาร์มจะต้องจัดให้มีระบบกำจัดหรือบำบัดของเสียที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยข้างเคียงหรือสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

- **ขยะมูลฝอย**

ทำการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำไปกำจัดทิ้ง ในบริเวณที่ทิ้งของเทศบาล สุขาภิบาลหรือองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

- **มูลสุกร**

นำไปทำปุ๋ยหรือหมักเป็นปุ๋ย โดยไม่ทิ้งหรือกองเก็บในลักษณะที่จะทำให้เกิดกลิ่นหรือก่อความรำคาญต่อผู้อยู่อาศัยข้างเคียง

- **ซากสุกร**

ฟาร์มจะต้องมีการจัดการกับซากสุกรให้ถูกสุขลักษณะ

- **น้ำเสีย**

ฟาร์มจะต้องมีระบบเก็บกักหรือบำบัดน้ำเสียให้เหมาะสม ทั้งนี้ น้ำทิ้งจะต้องมีคุณภาพน้ำ ที่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งที่กำหนด

3. ข้อกำหนดหลักการบริหารจัดการฟาร์มเลี้ยงสุกร

การบริหารจัดการฟาร์ม เป็นการดำเนินการ การจัดการ ควบคุมดูแล ภายใต้กระบวนการตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปในทางผลิตผลผลิตต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

หลักการบริหารจัดการฟาร์มเลี้ยงสุกร (ธารงศักดิ์, 2531 : 1-43; อนันต์, 2545 : 9-88; การันต์, 2547 : 1-138; กรมปศุสัตว์, 2548 : 1-35) มีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

3.1 องค์ประกอบของฟาร์ม

3.1.1 ทำเลที่ตั้งของฟาร์ม

- ควรตั้งอยู่ในบริเวณที่มีการคมนาคมขนส่งสะดวก
- พื้นที่ควรจะเป็นที่ดอน น้ำท่วมไม่ถึง และไม่ควรถังฟาร์มบริเวณที่สูงชันเกินไป เพราะจะทำให้ของเสียไหลลงสู่บริเวณใกล้เคียงได้
- อุณหภูมิบริเวณที่ตั้งฟาร์มไม่ควรร้อนจัดหรือหนาวจัด ประมาณ 16-23 องศาเซลเซียส
- ควรอยู่ห่างจากแหล่งชุมชน โรงฆ่าสัตว์ ตลาดนัดค้าสัตว์ ไม่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร เพราะจะทำให้เกิดกลิ่นรบกวนและเกิดโรคระบาดได้ง่าย หรือได้รับการยินยอมจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
- แหล่งน้ำควรใสสะอาด ปลอดภัย ไม่มีสิ่งปนเปื้อนและเพียงพอต่อความต้องการ โดยเฉลี่ยแล้วสุกรกินน้ำประมาณ 2-20 ลิตรต่อตัวต่อวัน และนอกจากนี้ ยังต้องใช้น้ำเพื่อชะล้างทำความสะอาดคอก ตัวสุกร จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการจัดหาน้ำไว้ล่วงหน้า และน้ำที่นำมาใช้บริโภคควรมีระบบการปรับปรุงคุณภาพน้ำ เช่น การเติมคลอรีน การใช้แสงอัลตราไวโอเล็ต เป็นต้น
- บริเวณที่ตั้งฟาร์มควรโล่งโปร่ง อากาศสามารถถ่ายเทได้ดี และมีต้นไม้ให้ร่มเงาภายในฟาร์ม

3.1.2 ลักษณะของฟาร์ม

- เนื้อที่ของฟาร์มต้องเหมาะสมกับขนาดของฟาร์ม โรงเรือน โดยมีการจัดแบ่งเนื้อที่ให้เพียงพอต่ออาคาร โรงเรือนและการปฏิบัติงาน มีความเป็นระเบียบไม่หนาแน่นเกินไป มีการจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน โดยต้องมีรั้วเพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์ชนิดอื่นเข้า-ออก บริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ได้

- ถนนภายในฟาร์มต้องมีความสะอาด คงทนแข็งแรง มีความกว้างเหมาะสมในการขนส่งลำเลียงสัตว์ อุปกรณ์ และอาหารสัตว์
- บ้านพักอาศัย อาคารสำนักงาน โรงเรือน ที่เก็บอาหารสัตว์ ควรแยกให้เป็นสัดส่วน สะอาด ไม่สกปรก รกรุงรัง ปลอดภัย คงทนแข็งแรง มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

3.1.3 ลักษณะโรงเรือน

- โรงเรือนควรตั้งตามแนวยาว ตามทิศตะวันออก-ตะวันตก เพื่อให้แสงส่องภายในโรงเรือนน้อยที่สุด สภาพโรงเรือนควรโปร่ง ลมผ่านสะดวก ช่วยลดความร้อน แต่ละโรงเรือนควรห่างกันไม่น้อยกว่า 20-25 เมตร โดยมีโครงสร้าง คือ วัสดุที่ใช้มุงหลังคา ขึ้นอยู่กับงบการลงทุน วัสดุที่ใช้ เช่น กระเบื้อง อะลูมิเนียม สังกะสี แฝกและจาก เป็นต้น เสารั้วที่ทำจากปูน เหล็กหรือไม้ รั้วที่ทำจากคอนกรีต อิฐบล็อก ไม้ไผ่ ไม้เนื้อแข็ง เป็นต้น พื้นคอกที่ทำจากคอนกรีต ซึ่งจะประหยัดเงินลงทุน ไม่หยาบและไม่ลื่นจนเกินไป มีความลาดเอียง พื้นคอกควรมีความลาดเอียงไปด้านหลังของคอก ประมาณ 1 นิ้วต่อความยาวพื้นคอก หรือในกรณีที่โรงเรือนยกสูง พื้นสแลต (พื้นสแลตสำเร็จรูปเป็นแผ่นมีรูเป็นช่องๆ สำหรับให้น้ำไหลจากพื้นชั้นบนลงไปพื้นชั้นล่าง) จะทำความสะอาดง่ายกว่าพื้นคอนกรีต แต่ใช้งบลงทุนมากกว่าพื้นคอนกรีต ผนังคอกควรใช้อิฐบล็อกหรือแป้นน้ำ สร้างอย่างแข็งแรง สูงประมาณ 1 เมตร ถ้าเป็นสุกรพ่อพันธุ์ควรสูง 1.2 เมตร

- โรงเรือนสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบ คือ (1) โรงเรือนระบบเปิด หมายถึง โรงเรือนที่ควบคุมสภาวะแวดล้อมตามธรรมชาติ และอุณหภูมิจะแปรไปตามสภาพของอากาศรอบโรงเรือน (2) โรงเรือนระบบปิด หมายถึง โรงเรือนที่สามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของสุกร ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ และแสงสว่าง สามารถป้องกันพาหะนำโรคได้ เช่น โรงเรือนอีแวป (Evaporative System) ราคาลงทุนครั้งแรกค่อนข้างแพง แต่สุกรจะอยู่สุขสบายและโตเร็ว

- ลักษณะของโรงเรือน สามารถแบ่งออกได้ 5 แบบ คือ (1) แบบเพิงหมาแหงน สร้างง่าย ราคาก่อสร้างถูก แต่มีข้อเสีย คือ แสงแดดจะส่องมากเกินไป ในฤดูร้อน ทำให้อุณหภูมิภายในโรงเรือนสูง และในฤดูฝนน้ำฝนจะสาดเข้าไปในโรงเรือนได้ง่าย ทำให้ภายในโรงเรือนมีความชื้นและ (2) แบบเพิงหมาแหงนกลาย จะเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นกว่าแบบเพิงหมาแหงน แต่มีข้อดีสามารถใช้บังแสงแดด ป้องกันฝนสาดได้ดีขึ้น (3) แบบหน้าจั่ว ราคาก่อสร้างจะสูงกว่าสองแบบแรก แต่ดีกว่ามากในแง่

การป้องกันแสงแดดและฝนสาด โรงเรือนแบบนี้ถ้าสร้างสูงจะดี เนื่องจากอากาศภายในโรงเรือนจะเย็นสบาย แต่ถ้าสร้างต่ำหรือเตี้ยเกินไปจะทำให้อากาศภายใน โดยเฉพาะตอนบ่ายร้อนอบอ้าว (4) แบบจั่วสองชั้น มีความปลอดภัยจากแสงแดดและฝนมาก อากาศภายในโรงเรือนมีการระบายถ่ายเทได้ดี แต่ราคาค่าก่อสร้างจะสูงกว่าสามแบบแรก แต่ก็นับว่าคุ้มค่า ข้อแนะนำก็คือ ตรงจั่วบนสุด ควรให้ปีกหลังคาบนยื่นยาวลงมาพอสมควร ทั้งนี้เพื่อป้องกันฝนสาดเข้าในช่องจั่ว (5) แบบจั่วสองชั้น กลาย ใช้ในกรณีที่ต้องการขยายเนื้อที่โรงเรือนให้กว้างใหญ่ขึ้น มีคุณสมบัติไม่แตกต่างจากแบบจั่วสองชั้น แต่ราคาการก่อสร้างจะสูงขึ้น

- โรงเรือนเลี้ยงสัตว์มีลักษณะมั่นคง แข็งแรง อากาศถ่ายเทได้ดี ใช้วัสดุที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคนและสัตว์ มีความคงทน ทำความสะอาดง่าย โรงเรือนควรมีขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนสัตว์

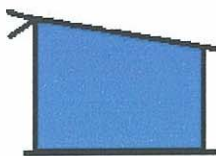
- ถ้าสามารถขุดบ่อน้ำรอบๆ โรงเรือนหรือด้านใดด้านหนึ่งของโรงเรือน จะช่วยให้บรรยากาศภายในโรงเรือนดีขึ้น อากาศเย็นสบายตลอดทั้งวัน

- ควรปลูกไม้ยืนต้นห่างจากตัวโรงเรือน ประมาณ 5-6 เมตร ไม่ควรปลูกไม้พุ่มเตี้ยเพราะจะกำบังลมที่พัดมาในระดับต่ำ

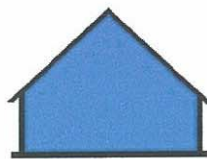
- ขนาดของโรงเรือน-คอก เช่น สุกรพ่อพันธุ์ขนาดคอกประมาณ 3-3.5 เมตร และสูงประมาณ 1-2.5 เมตร ควรมีขนาดพื้นที่ 7-8 ตารางเมตร/ตัว ทั้งนี้เพื่อให้พ่อสุกรได้เดินเล่นบ้าง และป้องกันไม่ให้พ่อสุกรกระโดดออกไปข้างนอกได้ สุกรแม่พันธุ์ต้องการเนื้อที่ประมาณ 2-3 ตารางเมตร/ตัว และสูงประมาณ 1 เมตร สุกรขุน (น้ำหนักประมาณ 60-100 กิโลกรัม) ต้องการเนื้อที่ประมาณ 1-2 ตารางเมตร/ตัว สุกรเล็ก (ลูกสุกรหย่านมหรือน้ำหนักประมาณ 6-20 กิโลกรัม) เป็นคอกสำหรับการจัดการเลี้ยงดูลูกสุกรหลังหย่านมระยะแรก ควรมีขนาดพื้นที่ 0.6-1 ตารางเมตร/ตัว เมื่อลูกสุกรแข็งแรงดีแล้วก็นำไปเลี้ยงในคอกเลี้ยงสุกรขุนต่อไป ซึ่งในการสร้างโรงเรือนควรมีการสร้างเพื่อการขยายตัว เช่น อาจสร้างโรงเรือนขนาด 80 ตารางเมตร ให้เป็นโรงเรือนกว้าง 8 เมตร ยาว 10 เมตร

1. แบบเพิงหมาแหงน

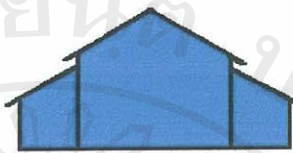
2. แบบเพิงหมาแหงนกลาย

3. แบบหน้าจั่ว

4. แบบจั่วสองชั้น

5. แบบจั่วสองชั้นกลาย

ภาพที่ 1 แบบของโรงเรียน

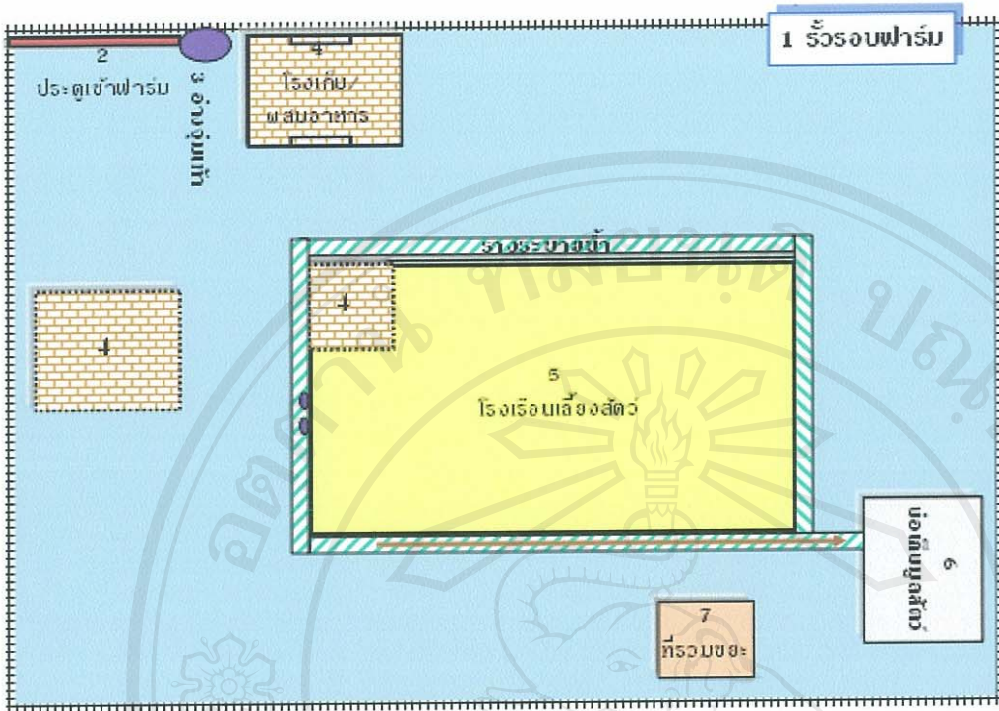
(ที่มา: กรมปศุสัตว์, 2548 : 23)

โรงเรียนสุกร

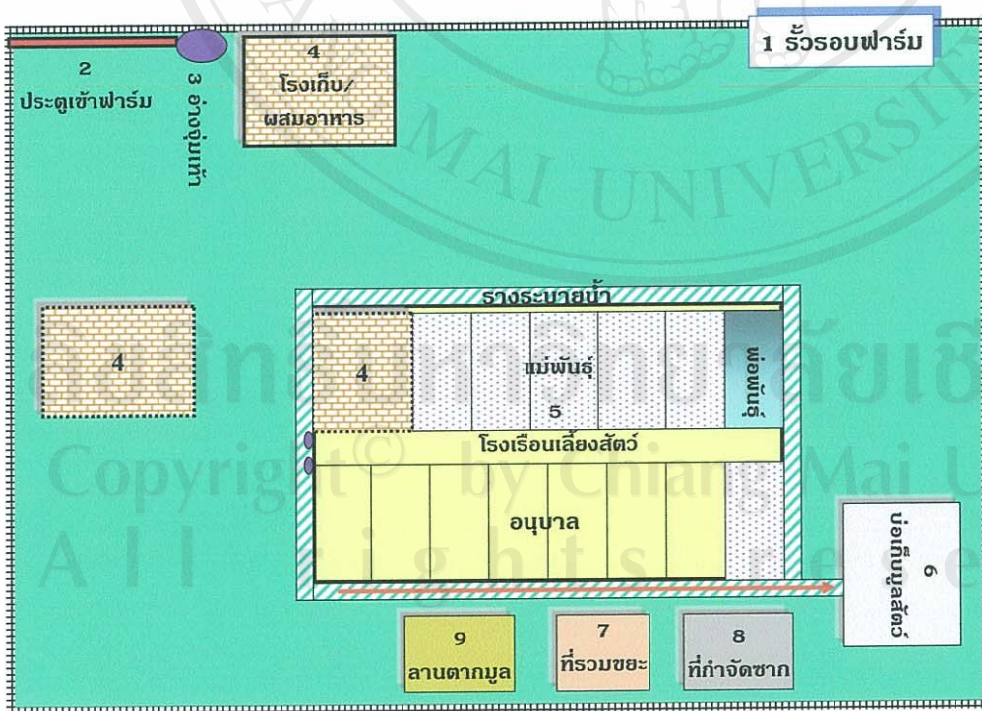
ภาพที่ 2 ลักษณะของโรงเรียน

(ที่มา: สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 : 17)

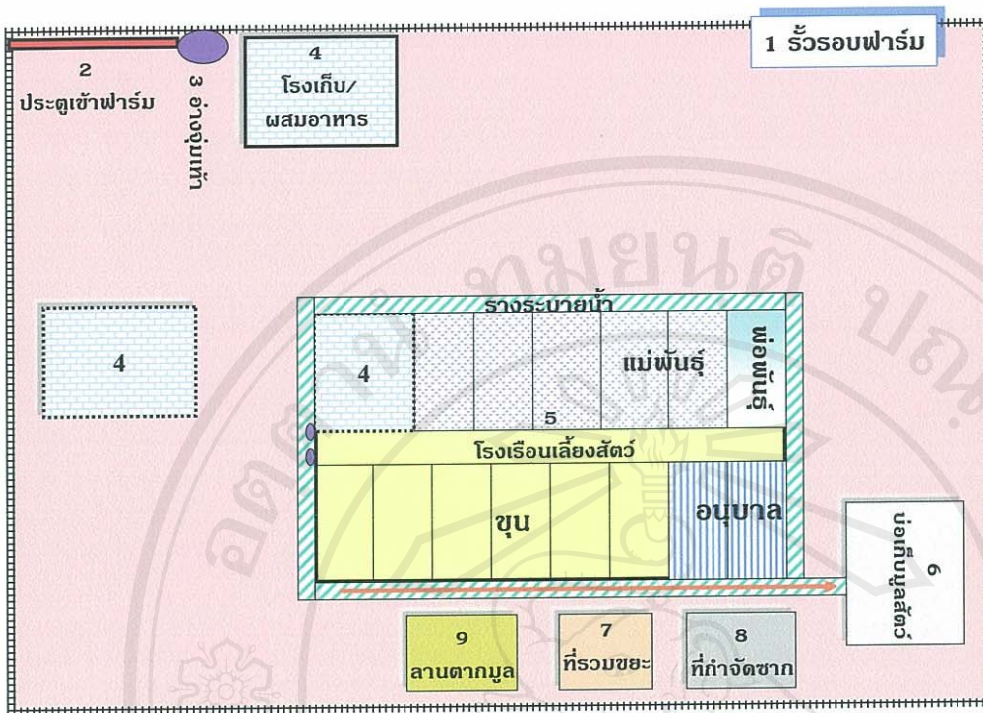
ภาพที่ 3 แผนผังโรงเรียนฟาร์มสุกรขุนรายย่อย

(ที่มา: สำนักวิทยาศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 : 14)

ภาพที่ 4 แผนผังโรงเรียนฟาร์มสุกรพันธุ์รายย่อย

(ที่มา: สำนักวิทยาศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 : 14)

ภาพที่ 5 แผนผังฟาร์มสุกรขุน-พันธุ์รายย่อย

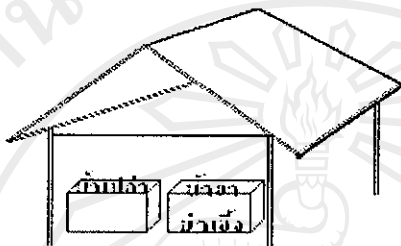
(ที่มา: สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 : 15)

3.2 การจัดการฟาร์ม

3.2.1 การจัดการโรงเรือน

- โรงเรือนและที่ให้อาหาร ต้องสะอาดและแห้ง
- การจัดวางวัสดุ อุปกรณ์ภายในโรงเรือนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- มีการตรวจสอบ ซ่อมแซมปรับปรุง โรงเรือน วัสดุอุปกรณ์อยู่เสมอ เพื่อให้พร้อมใช้งาน และให้เกิดความปลอดภัยกับสุกรและบุคลากรภายในฟาร์ม
- มีการทำความสะอาด โรงเรือนและอุปกรณ์ ต้องใช้น้ำฉีดล้างพร้อมกวาดให้สะอาด หลังจากนั้นตรวจสอบดูว่าสะอาดดีหรือไม่ ถ้าในบางจุดยังไม่สะอาดต้องล้างทำความสะอาดซ้ำ และทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคและพักโรงเรือนประมาณ 5-7 วัน ก่อนนำสุกรชุดใหม่เข้ามาเลี้ยง
- ก่อนนำสุกรเข้าโรงเรือนประมาณ 1 – 2 วัน ให้ฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคอีกครั้งให้ทั่วโรงเรือน

- การทำความสะอาดคอกสุกร ควรทำความสะอาดคอกสุกรทุกวัน (โดยการกวาดแห้งด้วยไม้กวาด ตักเอามูลสุกรออก) ควรล้างคอกด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคอย่างน้อยเดือนละครั้ง
- ควรมีอ่างจุ่มเท้าหน้าโรงเรือน และควรมีรองเท้าไว้เปลี่ยนก่อนเข้าโรงเรือน เพื่อเป็นการฆ่าเชื้อโรคที่ติดมากับรองเท้า

ภาพที่ 6 อ่างจุ่มเท้าหน้าโรงเรือน

(ที่มา: สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 : 16)

3.2.2 การจัดการด้านบุคลากร

- ต้องมีแรงงานภายในฟาร์มเพียงพอกับความต้องการ มีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
- บุคลากรภายในฟาร์มจะได้รับการตรวจสอบสุขภาพเป็นประจำทุกปี เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรคที่ร้ายแรงจากคนสู่สัตว์หรือจากสัตว์สู่คน
- การดูแลด้านสุขภาพสัตว์ และการสุขาภิบาลฟาร์ม มีนายสัตวแพทย์ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบการบำบัดโรคสัตว์ชั้นหนึ่ง และผ่านการฝึกอบรมสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสุกรของกรมปศุสัตว์ หรือนายสัตวแพทย์ประจำจังหวัด หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายอำนาจให้ดูแลตามความเหมาะสม

3.2.3 คู่มือการจัดการฟาร์ม

ผู้ประกอบการฟาร์มต้องมีคู่มือการจัดการฟาร์ม แสดงเป็นลายลักษณ์อักษร ให้เห็นระบบการเลี้ยง การจัดการฟาร์ม ระบบบันทึกข้อมูล การป้องกันและควบคุมโรคสัตว์ การดูแลสุขภาพสัตว์และสุขอนามัยในฟาร์ม

3.2.4 ระบบบันทึกข้อมูล

- ฟาร์มจะต้องมีการจดบันทึกข้อมูลการบริหารฟาร์ม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารฟาร์ม เช่น บุคลากร แรงงาน
- ฟาร์มจะต้องมีการจดบันทึกข้อมูลการบริหารฟาร์ม ได้แก่ ข้อมูลตัวสัตว์ ข้อมูลสุขภาพสัตว์ ข้อมูลการผลิตและข้อมูลผลผลิต
- ฟาร์มจะต้องมีการจดบันทึกข้อมูลด้านการบริหารฟาร์ม ได้แก่ ข้อมูลด้านมาตรการป้องกัน การนำสุกรเข้า-ออก ยานพาหนะและการเข้าเยี่ยมฟาร์ม

3.2.5 การจัดการด้านอาหารสัตว์และน้ำ

- อาหารสัตว์ ต้องมีคุณภาพอาหารสัตว์ เป็นไปตามกำหนดกฎหมายตามพรบ.ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์
- ภาชนะที่บรรจุอาหารสัตว์ควรใหม่ แห้ง สะอาด และกันความชื้น
- ภาชนะให้อาหาร ควรสะอาด ถ้าทำด้วยโลหะต้อง ไม่มีสนิม
- คุณภาพอาหารที่ใช้เลี้ยงต้องได้มาตรฐานเหมาะสมและสอดคล้องกับช่วงอายุและชนิดของสุกร
- อาหารที่ให้ต้องเป็นอาหารผสมใหม่ ไม่บูด ไม่ขึ้นรา อาหารทุกอย่างต้องเก็บไว้ในที่มิดชิด ไม่ให้หนูหรือแมลงต่างๆ เข้าไปรบกวน
- รางอาหารหรือภาชนะที่ใส่อาหารต้องสะอาด อย่าให้อาหารบูดเน่าค้างอยู่ ถ้าให้อาหารชนิดเปียก เมื่อเสร็จจากการให้อาหารแต่ละมือ ควรล้างให้สะอาดและตากให้แห้ง
- การเลือกใช้อาหาร แบ่งได้เป็น 3 แบบ คือ (1) ผสมอาหารใช้เองในฟาร์ม ต้องรู้จักเลือกวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพดี วัตถุดิบตัวหลักๆ ได้แก่ กากถั่วเหลือง ปลาป่น ปลาขี้ขาว ข้าวโพด รำละเอียด และวิตามินแร่ธาตุในรูปของพรีมิกซ์ แล้วนำวัตถุดิบมาผสมตามสูตรและความต้องการของสุกรแต่ละขนาด โดยใช้เครื่องผสมอาหารหรือผสมด้วยมือแล้วแต่สะดวก โดยอาศัยหลักผสมจากส่วนย่อยที่มีปริมาณน้อยๆ ก่อน แล้วจึงผสมเข้ากับส่วนใหญ่ วิธีนี้จะประหยัด สามารถเลือกใช้อาหารราคาถูกและหาได้ง่ายในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิตอาหารได้มาก (2) ใช้อาหารเม็ดสำเร็จรูป ตั้งแต่สุกรนม สุกรอ่อน สุกรเล็ก สุกรรุ่น สุกรขุน และสุกรพันธุ์ ข้อดีคือสะดวกในการใช้และจัดหา ซึ่งอาหารสำหรับสุกรแต่ละขนาด จะมีจำหน่ายตามท้องตลาด ข้อเสียคือราคาจะแพง และผู้ใช้ไม่ทราบชัดเจนว่าอาหารเม็ดสำเร็จรูปประกอบด้วยวัตถุดิบอะไรบ้าง (3) ใช้หัวอาหารสำเร็จ (ส่วนใหญ่จะมีโปรตีน

ประมาณ 32-36 เปอร์เซ็นต์ และผสมวิตามินแร่ธาตุไว้ด้วยแล้ว) ใช้ผสมกับปลายข้าว ข้าวโพด รำละเอียด ตามอัตราส่วนน้ำหนักที่ระบุจำนวนวัตถุดิบข้างดูอาหาร การใช้ในสูตรแต่ละขนาดให้คำนึงถึงเปอร์เซ็นต์โปรตีนในอาหารผสมด้วย

ตารางที่ 1 สูตรอาหารสุกร

วัตถุดิบ (กก.) สูตรอาหาร	สุกรเล็ก (5-20 กก.)			สุกรรุ่น (20-60 กก.)			สุกรขุน (60-100 กก.)			สุกรพ่อแม่พันธุ์		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
ปลายข้าว	-	51.1	15	-	37	-	-	42.8	-	-	30	-
ข้าวโพดบด	52.8	-	16.5	68.7	30	-	74.6	30	-	73.2	22.7	-
รำละเอียด	5	5	-	10	10	10	10	10	-	15	35	20
มันเส้นบด	-	-	20	-	-	53	-	-	65.6	-	-	52.4
กากถั่วเหลือง (44%โปรตีน)	30.3	33	38.5	13.4	15.1	29	7.5	9.3	27	4.2	5.1	20
ปลาป่น (55%โปรตีน)	6	6	-	5.5	5.5	-	5.5	5.5	-	5.5	5	-
ปลาป่น (60%โปรตีน)	-	-	3	-	-	3	-	-	3	-	-	3
ไขมันสัตว์/น้ำมัน พืช	3.5	2.5	4	-	-	2.5	-	-	1.8	-	-	2
โดแคลเซียม ฟอสเฟต(P18)	1.8	1.8	2.4	1.8	1.8	2	1.8	1.8	2	1.5	1.6	2
เกลือป่น	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35
วิตามินแร่ธาตุ (พรีมิกซ์)	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
โปรตีนใน อาหาร%	22.5	22.5	22	17	17	17	15	15	15	14	14	14
พลังงานใช้ ประโยชน์(กิโล แคลอรี/กก.)	3,240	3,240	3,228	3,140	3,140	3,130	3,120	3,120	3,147	3,160	3,160	3,162

(ที่มา : http://www.dld.go.th/nutrition/SERVICE/feed_calculate/swine.htm)

- อุปกรณ์การให้อาหารสุกรที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบันมี 4 ชนิด คือ

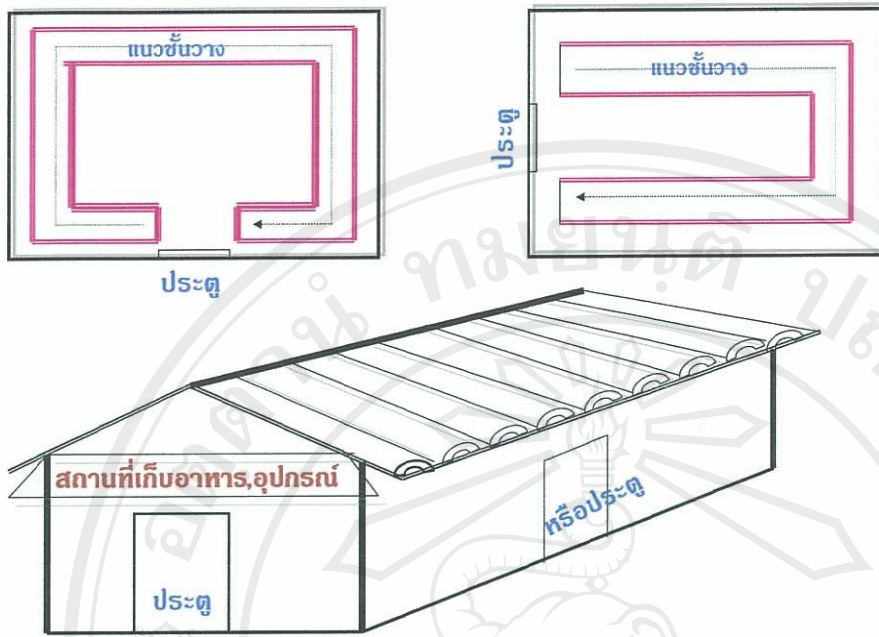
(1) รางอาหารคอนกรีต เป็นรางอาหารยาวที่ด้านหน้าคอกสุกร มีขนาดกว้างประมาณ 30 เซนติเมตร ความยาวตามต้องการ ความสูง 15-20 เซนติเมตรเป็นรางอาหารแบบถาวร มีข้อดีคือ มีความทนทานมาก ใช้ได้นาน สุกรไม่สามารถคั่นจนพลิกคว่ำได้ แต่มีข้อเสียคือ เคลื่อนย้ายไม่ได้ ทำความสะอาดยาก สุกรอาจจะเข้าไปนอนในรางอาหารได้

(2) รางอาหารยาว รางอาหารยาวสำหรับสุกรเป็นที่นิยมมากในอดีต แต่ปัจจุบันผู้เลี้ยงสุกรอย่างเป็นทางการค้า นิยมทำรางอาหารยาวสำหรับเลี้ยงสุกรเล็กหรือลูกสุกร โดยใช้โลหะสแตนเลสทำเป็นรางอาหาร แล้วติดไว้กับด้านใดด้านหนึ่งของคอกสามารถเคลื่อนย้ายและปลดออกมาทำความสะอาดได้โดยง่าย แต่มีราคาค่อนข้างแพง ถ้าใช้อย่างไม่ระมัดระวัง อายุการใช้งานอาจจะไม่นาน (3) ถังอาหารกลม เป็นถังอาหารที่นิยมกันมากในปัจจุบัน เพราะทำได้หลายขนาด ใช้ได้กับสุกรเล็กและสุกรใหญ่ สามารถเคลื่อนย้ายได้ ตัวถังทำด้วยโลหะสแตนเลสหรือสังกะสีหนา พื้นถังเป็นคอนกรีตหรือโลหะหนาเช่นเดียวกัน ตัวถังต่อเข้ากับแกน ซึ่งหมุนได้รอบ เมื่อสุกรใช้ปากดันถังให้หมุน อาหารก็จะไหลออกมาทีละน้อยๆ เมื่ออาหารหมดก็จะค่อยๆ ไหลออกมาใหม่เป็นการป้องกันอาหารหกหล่นไปในตัว นอกจากนั้น สุกรยังสามารถเข้ากินอาหารได้รอบทิศ ประหยัดเนื้อที่รางอาหารได้มาก (4) ถังอาหารอัตโนมัติ ฟาร์มขนาดใหญ่ซึ่งเลี้ยงสุกรจำนวนมาก มักจะใช้รางอาหารอัตโนมัติ เนื่องจากสะดวกต่อการปฏิบัติงาน ประหยัดแรงงาน อีกทั้งยังสามารถควบคุมปริมาณอาหารได้และสามารถจดบันทึกปริมาณอาหารที่สุกรกินได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

- การเก็บรักษาอาหารสัตว์ ควรมีสถานที่เก็บอาหารสัตว์แยกต่างหาก กรณีมีวัสดุคืบเป็นวิตามินต้องเก็บในห้องปรับอากาศ ห้องเก็บอาหารสัตว์ต้องสามารถรักษาสภาพของอาหารสัตว์ไม่ให้เปลี่ยนแปลง สะอาด แห้ง ปลอดภัยจากแมลงและสัตว์ต่างๆ ควรมีแผงไม้รองด้านล่างของภาชนะบรรจุอาหารสัตว์

- ชั้นวางอาหารควรสูงจากพื้น 30 ซม. ต้องมีการทำความสะอาดอยู่เป็นประจำ ไม่หมักหมมและไม่มีสัตว์พาหะ

- อุปกรณ์การให้น้ำ ที่นิยมกันมี 2 แบบ คือ ใช้รางคอนกรีตยาว ที่สามารถระบายน้ำออกได้ง่าย หรือใช้หัวจุกอัตโนมัติต่อเข้ากับท่อประปา ซึ่งเป็นที่นิยมกันมาก เพราะประหยัดน้ำ เมื่อสุกรอยากกินน้ำก็ใช้ปากดันจุกน้ำ น้ำก็ไหลออกมาเมื่อหยุดคั่นน้ำก็หยุด ซึ่งเป็นการประหยัดน้ำได้มาก

ภาพที่ 7 โรงเรือนเก็บอุปกรณ์ – อาหาร

(ที่มา: สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 : 16)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 8 ชั้นวางอาหารสัตว์

(ที่มา: สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 : 17)

3.3 การจัดการด้านสุขภาพสัตว์

3.3.1 ระบบเฝ้าระวัง ควบคุมและป้องกัน

- ฟาร์มจะต้องมีระบบเฝ้าระวัง ควบคุมและป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงระบบการฆ่าเชื้อโรคก่อนเข้า-ออกจากฟาร์ม มาตรการในการควบคุมโรค ให้สงบและไม่ให้แพร่ระบาดออกจากฟาร์ม
- เมื่อมีสัตว์ป่วยหรือตายต้องปรึกษาสัตวแพทย์ทันที เพื่อให้มาตรวจและให้ความช่วยเหลือแนะนำอย่างถูกต้อง ถ้ามีสัตว์ป่วยตายด้วยเหตุใดในหมู่บ้านเดียวกัน หรือในบริเวณใกล้เคียงกันตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป มีอาการคล้ายคลึงกันในระยะเวลาห่างกันไม่เกิน 7 วัน ให้เจ้าของแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือสัตวแพทย์ท้องถิ่นภายใน 24 ชั่วโมง นับตั้งแต่เวลาที่สัตว์ป่วยหรือตาย เพราะอาจเกิดโรคระบาดขึ้นแล้ว
- ควบคุมโรค เช่น การแยกสัตว์ป่วยออกจากฝูงเพื่อทำการรักษาหรือเพื่อทำลาย การทำลายและกำจัดซาก การฆ่าเชื้อบริเวณที่สุกรป่วยหรือตาย การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค เป็นต้น
- การป้องกันโรค เช่น การกักกันโรคอย่างน้อย 21 วัน เมื่อแน่ใจว่าปลอดโรคแล้ว จึงนำเข้าฝูงได้ และควรตรวจสอบสุขภาพก่อนนำสุกรเข้าฟาร์ม การทำความสะอาดโรงเรือน ตัวสุกร การจำกัดพื้นที่เข้าเยี่ยมชม การคัดเลือกและผสมพันธุ์สุกรที่แข็งแรงปราศจากโรค การสร้างภูมิคุ้มกัน ให้สุกรกินอาหารและน้ำที่สะอาด มีคุณภาพ เป็นต้น

3.3.2 การบำบัดโรค

ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมรับผิดชอบของสัตวแพทย์ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง และข้อกำหนดควบคุมการใช้ยาสำหรับสัตว์ (มอก. 7001-2540)

3.4 การจัดการสิ่งแวดล้อม

3.4.1 การบำบัดหรือกำจัดของเสีย

- ขยะมูลฝอย

ควรทำการแยกขยะ เก็บรวบรวมในภาชนะหรือถังที่มีฝาปิด และภายในจะมีถุงพลาสติกสีดำสำหรับรองรับขยะอีกชั้นหนึ่ง เพื่อป้องกันขยะตกหล่นขณะขนย้าย นำไปกำจัดทิ้งในบริเวณที่ทิ้งของ

เทศบาล สุขาภิบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล หรือรวบรวมและ
กำจัดในที่กำจัดขยะที่ได้จัดแยกไว้ออกจากบริเวณที่เลี้ยงสัตว์

- ซากสุกร

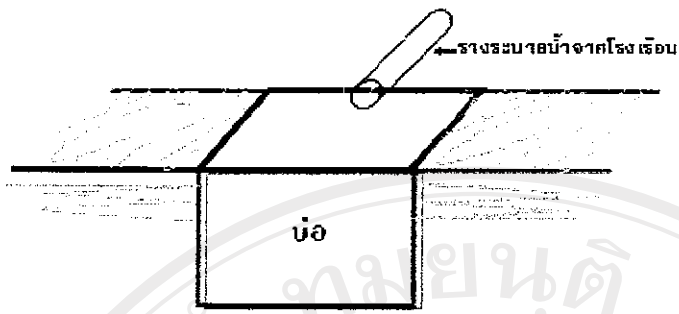
อาจทำการฝังซากสุกร ซึ่งอาจจะเป็นบ่อปูนหรือบ่อดิน มีฝาปิด
มิดชิด ควรขุดหลุมให้ลึก อย่างน้อย 2 เมตร เพื่อป้องกันสัตว์ขุดเหยียด ก่อนฝัง
ควรโรยปูนขาวที่พื้นก่อนนำซากสุกรลงไป แล้วโรยปูนขาวซ้ำอีกครั้ง
หลุมที่ใช้ฝังซากควรอยู่ในที่ดอน น้ำท่วมไม่ถึง การเผาซาก เป็นวิธีที่ดี
ที่สุดในการกำจัดซาก เพราะความร้อนสามารถฆ่าเชื้อโรคได้ เป็นการลด
การแพร่กระจายของโรค

- มูลสุกร

ควรมีการเก็บกวาดอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง มูลสุกรไม่ควรทิ้งหรือ
กองเก็บในลักษณะที่ทำให้เกิดกลิ่นหรือก่อความรำคาญต่อสัตว์และผู้ที่อยู่
อาศัยใกล้เคียง เก็บรวบรวมมูลสุกรในที่เฉพาะ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ
และขนถ่ายไปทำปุ๋ยหรือใช้ต่อไป เช่น มูลสุกรสดใช้เป็นอาหารปลา
นำไปทำปุ๋ยหมัก ทำปุ๋ยคอก โดยตากแห้งไว้ พื้นของลานตาก อาจใช้วัสดุ
รองพื้น เช่น ทราย ขี้เลื่อย หรือพื้นซีเมนต์ ที่มีขอบกั้น กันการไหลนอง
ของน้ำเสียจากมูลสุกร การเกลี่ยตาก ควรเกลี่ยให้สม่ำเสมอ โดยไม่ควร
หนาเกิน 5 เซนติเมตรเพื่อให้มูลแห้งเร็ว และควรใช้แผ่นสังกะสีปิดคลุม
ลานตาก เพื่อลดการกระจายกลิ่นในช่วง 2 วันแรก หรือนำไปผลิตเป็นแก๊ส
ชีวภาพ เพื่อลดต้นทุนด้านเชื้อเพลิงของฟาร์ม

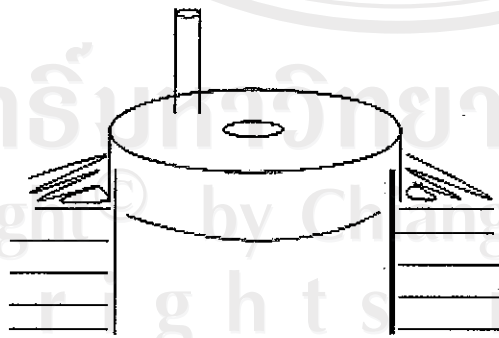
- น้ำเสีย

ต้องมีระบบการเก็บกักหรือบำบัดน้ำเสียให้เหมาะสม ทั้งนี้ น้ำทิ้ง
ต้องเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้ง ตัวอย่างวิธีการบำบัดน้ำเสีย
(1) ระบบเติมอากาศ (Aerated lagoon) เช่น การใช้ไบโอดีน้ำเพื่อเป็นการ
เติมออกซิเจนลงในน้ำให้เกิดการย่อยสลายสารอินทรีย์ (2) ระบบบ่อ
ออกซิเดชันหรือบ่อฝังกน้ำ เป็นการบำบัดน้ำเสียแบบธรรมชาติ ด้วยการใส่
แพลงตอนและสาหร่ายสีเขียวทำงานร่วมกับแบคทีเรียที่ใช้ ออกซิเจน
เป็นต้น

ภาพที่ 9 บ่อเก็บมูล – นำทิ้ง

(ที่มา: สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 : 18)

ภาพที่ 10 บ่อกำจัดซาก

(ที่มา: สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 : 18)

4. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม

การวิจัยเรื่อง การใช้มาตรฐานฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวางกรอบแนวคิด เพื่อช่วยอธิบายเกี่ยวกับการใช้มาตรฐานฟาร์ม ซึ่งก็คือ นวัตกรรม (Innovation) และการยอมรับนวัตกรรม

นวัตกรรม (Innovation) เป็นสิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยี แนวคิด การปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาใหม่ หรือมีการนำสิ่งที่มีอยู่แล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไข ให้มีการพัฒนาดีขึ้น จนเกิดความน่าเชื่อถือ หรือการยอมรับต่อสิ่งนั้น ซึ่งการยอมรับจะเกิดขึ้นจากความรู้สึกทางด้านจิตใจ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดด้านนวัตกรรมและการยอมรับ พอจะกล่าวได้ ดังนี้

4.1 ความหมายนวัตกรรม

ซูพเพท (2533 : 109) ได้ให้ความหมาย นวัตกรรม หมายถึง วิธีการปฏิบัติใหม่ๆ ซึ่งในทางส่งเสริมการเกษตร นวัตกรรม ก็คือ วิธีการปฏิบัติ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

กิดานันท์ (2543 : 255-256) กล่าวว่า นวัตกรรมเป็นแนวคิดการปฏิบัติหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยมีการใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้งานนั้น ได้ผลดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานได้ด้วย ในบางครั้งคนเราไม่สามารถนำนวัตกรรมไปใช้ได้ทั่วทุกหนแห่ง เพราะในสถานที่แต่ละแห่ง ย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องของทรัพยากรด้านต่างๆ เช่น ด้านบุคลากร ทุนทรัพย์ และอาคารสถานที่ ดังนั้นในการที่จะรับนวัตกรรมเข้ามาใช้ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง จำเป็นจะต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงประโยชน์ที่จะได้รับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ตลอดจนความคุ้มค่าของการนำมาใช้เสียก่อน โดยคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. นวัตกรรมที่นำมาใช้นั้นมีจุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจนกว่าวัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด
2. นวัตกรรมนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่กับระบบและสภาพที่เป็นอยู่
3. มีการวิจัยหรือกรณีศึกษาที่ยืนยันแน่นอนแล้วว่า สามารถนำมาใช้ได้ดีในสภาพการณ์ที่คล้ายคลึงกันนี้
4. นวัตกรรมนั้นมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ใช้อย่างจริงจัง

สรุป นวัตกรรม หมายถึง แนวคิด สิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยีใหม่ๆ หรือสิ่งที่มีอยู่แล้ว นำมาพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขที่ดีขึ้น

4.2 การยอมรับ

ดิเรก (2527 : 95-99) ได้กล่าวถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตร โดยมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประการ ดังนี้

1. ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขหรือสภาวะการณ์โดยทั่วไป

1.1 สภาพทางเศรษฐกิจ

กล่าวคือ เกษตรกรที่มีปัจจัยการผลิตที่ต่างกัน ย่อมมีการยอมรับที่แตกต่างกัน

1.2 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

เช่น บุคคลที่อยู่ในชุมชนที่มีขนบธรรมเนียมเก่าๆ อย่างเคร่งครัด มีค่านิยม ความเชื่อเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่า จะทำให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่น้อยลงและช้าลงด้วย

1.3 สภาพทางภูมิศาสตร์

กล่าวคือ ถ้าพื้นที่ใดสามารถติดต่อกับชุมชนอื่นได้ง่าย และเป็นท้องที่ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านวัตถุ จะมีผลทำให้มีแนวโน้มของการยอมรับมากกว่าและเร็วกว่า

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง

2.1 บุคคลเป้าหมาย (target person)

2.1.1 พื้นฐานทางสังคม จากการวิจัย พบว่า

- เพศหญิงยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากกว่าเพศชาย
- ผู้มีระดับการศึกษาและประสบการณ์สูงกว่าจะยอมรับเร็วกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำ

- ผู้ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากกว่าและมีความถี่ในการยอมรับฟังข่าวสารมากกว่าหรือมีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการประกอบอาชีพมากกว่า จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในระดับที่รวดเร็วกว่าและมากกว่า

- บุคคลที่มีอายุน้อยจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้เร็วกว่าและช้าลงไปตามลำดับเมื่ออายุมากขึ้น

2.1.2 พื้นฐานทางเศรษฐกิจ

จากการวิจัย พบว่าลักษณะต่อไปนี้ มีผลต่อการยอมรับ ได้แก่ การถือครองหรือกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิต การประกอบอาชีพในลักษณะที่เป็นการค้าและมีรายได้มากกว่า มีเครื่องมือ

ที่จำเป็นมากกว่า สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เร็วกว่าและมากกว่า

2.1.3 พื้นฐานการติดต่อสื่อสารของเกษตรกร

ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน รวมไปถึงการคิดอย่างมีเหตุผล สิ่งเหล่านี้เป็นตัวช่วยทำให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

2.1.4 พื้นฐานเรื่องอื่นๆ

เช่น เกษตรกรมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation) คือมีความพร้อมทางจิตใจ มีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ ซึ่งลักษณะเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากกว่าและเร็วกว่า

2.2 ปัจจัยเนื่องมาจากวิทยาการแบบใหม่ มีปัจจัยทำให้เกิดผลต่อการยอมรับภายใต้สิ่งแวดล้อมที่สำคัญ คือ

2.2.1 ต้นทุนและกำไร (Cost and Profit)

ถ้าเทคโนโลยีโคลงทุนน้อยที่สุด กำไรมากที่สุด การยอมรับจะมากกว่า กำไรนั้น นอกจากจะหมายถึงเงินรายได้แล้วยังรวมถึงประโยชน์และความมีหน้ามีตา (Utility and Prestige)

2.2.2 ความสอดคล้องและเหมาะสมที่มีอยู่ในชุมชน (Similar and Fit)

คือ จะต้องไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อของคนในชุมชน

2.2.3 ความสามารถนำไปปฏิบัติได้และเข้าใจง่าย (Practical and Understood)

คือ ต้องเป็นเรื่องไม่ยุ่งยากและซับซ้อนจนเกินไป

2.2.4 สามารถเห็นได้ว่าปฏิบัติได้ผลมาแล้ว (Visibility)

คือ ถ้าเห็นผลดีก่อนแล้วจะปฏิบัติตาม หรือยอมรับได้ง่ายและเร็วกว่า

2.2.5 สามารถแบ่งแยกเป็นขั้นตอนหรือเป็นเรื่องๆ ได้ (Divisibility)

2.2.6 ใช้เวลาน้อยหรือประหยัดเวลา (Time-Saving)

2.2.7 เป็นการตัดสินใจของกลุ่ม (Group Decision)

เพราะกลุ่มมีอิทธิพลในการวางกฎเกณฑ์บางอย่างที่สมาชิกต้องปฏิบัติตาม

ปัญญา (2529 : 178) ได้กล่าวถึงกระบวนการยอมรับ (Adoption Process) ในการตัดสินใจยอมรับวิทยาการแผนใหม่หรือสิ่งแปลกใหม่ของบุคคลโดยทั่วไป กระบวนการยอมรับต้องใช้เวลานานมาก บุคคลจะต้องได้รับทราบได้พบเห็นสิ่งนั้นๆ มาก่อน ก่อนที่เขาเหล่านั้นจะได้มีการทดลองหรือลองใช้วิทยาการแผนใหม่นั้นเป็นครั้งแรก แล้วพิจารณาผลที่ได้จากการทดลองแล้วจึงจะยอมรับวิทยาการใหม่นั้น

บุญสม (2529) อ้างถึงใน ทินรัตน์ (2546 : 21) กล่าวว่า การยอมรับของเกษตรกร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรกรภายหลังจากการได้เรียนรู้แนวความคิด ความรู้ ประสบการณ์ใหม่ๆ และได้ยึดถือปฏิบัติตาม ในการยอมรับแนวคิดหรือวิชาการใหม่ๆ มีปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับหรือไม่ยอมรับ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ได้รับจากหนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์นั้น ต้องขึ้นอยู่กับว่าเกษตรกรมีความสามารถในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้นหรือไม่
2. ระดับการศึกษา จะมีความสำคัญต่อการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร
3. ประเภทของการศึกษาอบรม จะมีผลต่อความสามารถในการประกอบอาชีพของเกษตรกร
4. อายุ ผู้ที่มีอายุน้อยจะสามารถยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีอายุมาก
5. ภูมิหลังในการประกอบอาชีพ จะมีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมใหม่
6. ขนาดของพื้นที่ทำกิน เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำกินขนาดใหญ่สามารถยอมรับนวัตกรรมได้ง่ายกว่า
7. การศึกษาด้านการเกษตรของบุตรหลาน จะมีผลต่อการสนับสนุนและยอมรับนวัตกรรมใหม่ทางการเกษตรได้ง่ายกว่า
8. การเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
9. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น สามารถให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่
10. การจัดกิจกรรมทางการเกษตร เพื่อกระตุ้นและโน้มน้าวให้ชาวบ้านเกิดความสนใจในการประกอบอาชีพทางการเกษตร
11. ระบบสังคมที่อาศัยอยู่
12. สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

• วิรัชต์ (2530 : 384) กล่าวว่ากระบวนการยอมรับ (Adoption Process) คือ การเปลี่ยนแปลงซึ่งที่เกิดขึ้นภายในแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึงวิทยาการแผนใหม่ และอาศัยเวลาตั้งแต่เข้ารับทราบถึงวิทยาการแผนใหม่เป็นครั้งแรกไปจนถึงการตัดสินใจสุดท้ายที่จะใช้สิ่งดังกล่าว

เจริญ (2534 : 15) ได้ให้ความหมายการยอมรับของเกษตรกรว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรภายหลังจากการได้เรียนรู้แนวความคิด ความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ใหม่ๆ และได้ยึดถือปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตามมักมาปัญหาอุปสรรคบ้างกับพวกต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นสิ่งที่คิดว่าดี มีประโยชน์ที่จะนำไปส่งเสริมเผยแพร่ให้เกษตรกร ก็เชื่อว่า จะเกิดการยอมรับเสมอไป -

Rogers and Shoemaker (1971 : 185-189) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรม โดยถือเอาสถานภาพทางสังคม, เศรษฐกิจ, บุคลิกภาพของเกษตรกรและพฤติกรรมในการสื่อสารของเกษตรกร ซึ่งพบว่า

1. บุคคลที่ยอมรับนวัตกรรมก่อน จะมีระดับการศึกษาที่สูงกว่า จึงทำให้มีการวิเคราะห์จุดดี จุดด้อยของนวัตกรรมได้ดีกว่า
2. บุคคลที่ยอมรับนวัตกรรมก่อน จะมีการถือครองที่ดิน หรือมีปัจจัยในการผลิตที่มากกว่า จึงทำให้มีโอกาสเลือกสรรสิ่งดีๆ ได้มากกว่า เร็วกว่า
3. บุคคลที่ยอมรับนวัตกรรมก่อน จะมีการติดต่อกับบุคคลในชุมชนและนอกชุมชนได้มากกว่า ทำให้มีโลกทัศน์หรือมุมมองที่กว้างไกลกว่า
4. บุคคลที่ยอมรับนวัตกรรมก่อน จะมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากกว่า ทำให้ทราบถึงข่าวสารหรือนวัตกรรมใหม่ตลอดเวลา
5. บุคคลที่ยอมรับนวัตกรรมก่อน จะมีการรับข่าวสารจากช่องทางการสื่อสารที่มากกว่า

Rogers and Shoemaker (1971) อ้างถึงใน จรัล (2539 : 10) พบว่ากระบวนการยอมรับนวัตกรรม แบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นความรู้ (Knowledge) เป็นขั้นที่บุคคลได้รู้จักกับนวัตกรรมเป็นครั้งแรก และได้แสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมนั้น
2. ขั้นความรู้สึก (Interest) เป็นขั้นที่บุคคลเกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบนวัตกรรมนั้น
3. ขั้นตัดสินใจ (Decision) เป็นขั้นที่บุคคลตัดสินใจว่าจะยอมรับหรือไม่ยอมรับนวัตกรรมนั้น
4. ขั้นยืนยัน (Confirmation) เป็นขั้นที่บุคคลแสวงหาแรงเสริมเพื่อเป็นการสนับสนุนการตัดสินใจของเขา ซึ่งเมื่อผ่านกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมแล้ว จะทำให้เกิดบุคคลชั้น 2 พวก คือ พวกยอมรับกับไม่ยอมรับนวัตกรรม

5. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติหรือเจตคติ (Attitude) เป็นสิ่งที่ประกอบด้วยความเชื่อ อุดมการณ์ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ และค่านิยม ซึ่งจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับบุคคลแตกต่างกันไป ทัศนคติเป็นความรู้สึกนึกคิด เป็นความคิดเห็น ซึ่งทัศนคติของมนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ เมื่อผ่านกระบวนการการชักจูง หรือการเรียนรู้ ทัศนคติมีลักษณะเป็นนามธรรม และเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการแสดงออกด้านการปฏิบัติ แต่ทัศนคติไม่ใช่แรงจูงใจ (motive) และแรงขับ (drive) แต่เป็นสภาพของความพร้อมที่จะตอบโต้ (state readiness) ต่อสิ่งต่างๆ และแสดงให้ทราบถึงแนวทางของการสนองตอบของบุคคลต่อสิ่งเร้า

ทัศนคติจะมีบทบาทในการที่จะช่วยให้เราได้รับปรุงตนเอง ปกป้องตนเอง (defend egos) ให้แสดงออกถึงค่านิยม และช่วยให้เข้าใจในสิ่งต่างๆ รอบตัวเรา ประสบการณ์เดิมของบุคคลช่วยในการเกิดทัศนคติ และเป็นตัวกำหนดทัศนคติของบุคคล ทัศนคติไม่ได้เป็นองค์ประกอบอย่างเดียวที่ทำให้เกิดการปฏิบัติ แต่เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดหรือเป็นที่มาของการปฏิบัติ เช่นเดียวกันการปฏิบัติของบุคคลจะทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลงหรือเกิดทัศนคติขึ้นใหม่ การปฏิบัติของบุคคลนั้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากทัศนคติอย่างเดียว แต่เป็นผลที่เกิดจากวิถีการครองชีวิต (norms) นิสัย (habits) และสิ่งที่คาดหวังจากผลการกระทำต่างๆ ด้วย

ประภาเพ็ญ (2520 : 20) กล่าวว่า องค์ประกอบของทัศนคติ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

1. องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component)

ได้แก่ ความคิด ที่มนุษย์ใช้ในการคิด เช่น เมื่อคนหนึ่งพูดถึง รถยนต์ อาจจะมีนึกถึงรถยี่ห้อฟอร์ด หรือยี่ห้ออื่นๆ ซึ่งในการที่จะอธิบายถึงรถยนต์นั้น จะต้องมีความเข้าใจก่อนว่า รถยนต์ มีความหมายต่อผู้พูดอย่างไร หรือมีความคิดเกี่ยวกับรถยนต์อย่างไร

2. องค์ประกอบด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component)

เป็นส่วนประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นตัวเร้า ความคิด อีกต่อหนึ่ง ซึ่งเป็นภาวะความรู้สึกที่ดี หรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติ (Behavioral Component)

เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสม จะเกิดการปฏิบัติหรือปฏิกริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

สุนีย์ (2525 : 153) กล่าวว่า ทักษะคติเป็นสภาพจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์ อันทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งหนึ่ง ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง อาจแสดงท่าออกมาในทางที่พอใจ เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย

แสงสุรีย์ (2531 : 219) กล่าวว่า ทักษะคติของมนุษย์สามารถเปลี่ยนไปได้ เมื่อผ่านกระบวนการชักจูง หรือการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงทักษะคติทางสังคมของมนุษย์ อาจเป็นแบบจำยอมเปลี่ยนไปตามสาธารณชนหรือเปลี่ยนไป เพราะตนเองยอมรับการเปลี่ยนแปลง ได้จริงๆ การที่บุคคลต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทักษะคติบางอย่างเมื่อถูกชักจูง อาจเป็นเพราะบุคคลเกิดความขัดแย้งระหว่างทักษะคติส่วนตัวที่มีอยู่แต่เดิมกับการชักจูงใหม่ๆ ความจำเป็นของการยึดมั่นทักษะคติเดิม บุคคลมีอิสระในการยึดมั่นทักษะคติที่ตนปรารถนาไว้ได้มาก และมีภูมิด้านทานได้อย่างดี การเปลี่ยนแปลงทักษะคติจะง่ายขึ้นได้ โดยอาศัยผู้ชักจูงที่น่าเชื่อถือ และเลือกวิธีการสื่อสารบางลักษณะ แม้ว่าตัวแปรทางด้านสถานการณ์เข้ามาเป็นอุปสรรคของกระบวนการสร้างทักษะคติแก่บุคคล แต่ก็พอจะเป็นหลักที่ทำให้บุคคลเรียนรู้ทักษะคติซึ่งสังคมทั่วไปหรือกลุ่มเฉพาะต้องการ

Lippa (1994) อ้างถึงใน วันเพ็ญ (2544 : 19) นักทฤษฎีสมัยใหม่ กล่าวว่า ทักษะคติหรือเจตคติ เป็นการประเมินค่าจึงเกี่ยวข้องกับความสุขหรือไม่ชอบ ไม่ใช่อารมณ์หรืออารมณ์แสดง (emotion or mood) แต่เป็นแนวโน้มมุ่งสู่เป้าหมายบางอย่าง ทำให้สรุปได้ว่า ทักษะคติหรือเจตคติเป็นแนวโน้มทางใจที่ประกอบขึ้นด้วยความเชื่อ ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและแนวโน้มในการประเมินค่า อาจจะมีทิศทางบวกเป็นความชอบหรือมีทิศทางลบเป็นความไม่ชอบ

Milton Rokeach (1970 : 112) กล่าวว่า ทักษะคติเป็นการผสมผสานของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งความเชื่อจะเป็นตัวกำหนดของบุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

6. ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเสริฐ (2541) ได้ศึกษาถึงการจัดการฟาร์มสุกรแม่พันธุ์ของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกรนครพนม จำกัด จังหวัดนครพนม เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 70 คน ในพื้นที่ 9 อำเภอและ 1 กิ่งอำเภอ ข้อมูลได้ถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS)

โดยพบว่าสมาชิกส่วนมากเป็นเพศชายที่สมรสแล้ว มีอายุโดยเฉลี่ย 47 ปี สำหรับการศึกษาชั้นสมาชิกเกินกว่าครึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีจำนวนแรงงานในครอบครัวของสมาชิกโดยเฉลี่ย 4 คน และเป็นจำนวนแรงงานที่ช่วยเลี้ยงสุกรเฉลี่ย 3 คน สมาชิกส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีแรงงานที่เป็นลูกจ้างในฟาร์ม สำหรับอายุการเป็นสมาชิกสหกรณ์ของสมาชิกโดยเฉลี่ย 9 ปี และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงสุกรเฉลี่ย 13 ปี สมาชิกส่วนมากมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรหรือเลี้ยงสัตว์อื่นๆ อยู่ระหว่าง 5 ครั้งและน้อยกว่านี้ ในการจัดการฟาร์มสุกรพันธุ์พบว่า สมาชิกเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนฟาร์มในการเลี้ยงสุกรจากการศึกษาข้อมูลการผลิตของฟาร์ม ส่วนการจัดองค์รฟาร์มนั้นพบว่าสมาชิกส่วนมากไม่มีการปฏิบัติในการจัดองค์รฟาร์ม เนื่องจากเลี้ยงสุกรจำนวนไม่มากซึ่งเป็นกิจการฟาร์มขนาดเล็ก และใช้แรงงานในครอบครัวหรือเป็นการเลี้ยงแบบรายย่อยซึ่งจะแตกต่างกับฟาร์มที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ สำหรับการสั่งการและมอบหมายหน้าที่งานรับผิดชอบให้คนงานฟาร์มนำไปปฏิบัตินั้นพบว่า สมาชิกส่วนมากมีการปฏิบัติโดยการสั่งการและมอบหมายหน้าที่งานและแนะนำด้วยวาจา ส่วนการควบคุม การตรวจสอบ การทำฟาร์มพบว่า สมาชิกทั้งหมดมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุม การตรวจสอบการทำฟาร์ม ซึ่งในส่วนของตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของฟาร์มนั้นพบว่าสมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่ง ไม่ได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการลงบัญชีรายรับรายจ่ายของฟาร์ม นอกจากนี้การจัดการบุคลากร พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีการปฏิบัติซึ่งมีสาเหตุเนื่องจากการเลี้ยงสุกรแบบครอบครัวทำด้วยตนเองโดยไม่ได้จ้างแรงงาน ส่วนการจัดการเงินทุนสมาชิกครึ่งหนึ่งรายงานว่าได้กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสำหรับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการฟาร์มพบว่าสมาชิกทั้งหมดมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการฟาร์มยกเว้นการจัดการเกี่ยวกับอาหารสุกรซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่มีการจัดการที่ไม่ค่อยถูกต้อง ได้แก่ การให้อาหารสุกรไม่ถูกต้องตามหลักโภชนศาสตร์สัตว์ และสมาชิกส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านอาหารสัตว์มีราคาแพง ต้องการให้สหกรณ์ปรับปรุงงานด้านการบริการอาหารสัตว์และการรับจ่ายเงินเป็นประการสำคัญ

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะของสมาชิกคือ 1. ให้สหกรณ์จัดหาแหล่งเงินทุน 2. สหกรณ์ควรมีนักวิชาการสัตวบาลหรือสัตวแพทย์ประจำ 3. สหกรณ์ทุกสาขาอำเภอควรมีสถานงานเป็นของตนเอง 4. สหกรณ์ทุกสาขาอำเภอควรวางแผนการผลิตเพื่อการตลาดให้เสร็จสมบูรณ์ทุกอำเภอ 5. สหกรณ์ควรมีขยายงานโครงการอาหารสัตว์ 6. สหกรณ์ควรจัดสร้างศูนย์ทดสอบและบำรุงพันธุ์สุกร

เจนศักดิ์ (2545) ได้ศึกษาถึงแนวทางการลดปัญหามลภาวะจากการเลี้ยงสุกร ในระบบฟาร์มของเกษตรกรรายย่อย การเลี้ยงสุกรในประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีผลผลิตหมูขุนเวียนทั่วประเทศปีละประมาณ 9.8 ล้านตัว มีสิ่งขับถ่ายที่เป็นมูลและปัสสาวะทั่วประเทศปีละไม่ต่ำกว่า 26 ล้านตัน นำทิ้งจากการล้างคอกสุกร 392 ล้านลิตรต่อวัน ปัญหามลภาวะจากการเลี้ยงสุกรแบบอุตสาหกรรมและแบบพื้นบ้านที่พบโดยทั่วไป ได้แก่ กลิ่นเหม็น ก๊าซพิษ เป็นที่สะสมเชื้อโรค หนอง แมลงวัน ยุง และเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดน้ำเสีย ซึ่งมีผลกระทบต่อ คน สัตว์เลี้ยง และทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งในฟาร์มและบริเวณใกล้เคียง ปัญหาจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ในเขตที่มีการเลี้ยงสุกรอย่างหนาแน่น

ปัจจัยที่ทำให้เกิดมลพิษที่สำคัญได้แก่ มูล ปัสสาวะและน้ำล้างคอก การนำเสนอเพื่อหาแนวทางการลดปัญหามลภาวะจากสิ่งขับถ่ายของสุกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีหลายวิธี แต่ในการนำเสนอครั้งนี้เลือกวิธีการนำมูลสุกรไปใช้เป็นปุ๋ยในการปลูกข้าว เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุดของประเทศ และมีการเลี้ยงสุกรหมูขุนเวียนปีละประมาณ 1.8 ล้านตัว มีมูลและปัสสาวะปีละประมาณ 3.9 ล้านตัน โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยที่ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ที่มีกิจกรรมปลูกข้าวและเลี้ยงสุกรในระบบฟาร์ม และเกษตรกรมักจะเลี้ยงสุกรใกล้พื้นที่ปลูกข้าว การนำมูลสุกรไปใช้เป็นปุ๋ยในการปลูกข้าว นั้น ประโยชน์ที่ได้รับคือ มลพิษลดลง ลดรายจ่ายค่าปุ๋ยเคมี เพิ่มแร่ธาตุและปรับโครงสร้างของดินให้ดีขึ้น การจัดการเก็บมูลสดและแยกของแข็งออกจากน้ำล้างคอกทุกวันและการจัดการนำไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยลดของเสียออกจากน้ำเสียได้ 70 เปอร์เซ็นต์ และฟาร์มเลี้ยงสุกรที่มีระบบบำบัดน้ำเสียสามารถลดมลภาวะที่เกิดจากกลิ่นและแมลงวัน ได้ไม่น้อยกว่า 90 เปอร์เซ็นต์

พิจิตร (2523) ได้ศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมของผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย ตำบลหูลอบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ลักษณะพื้นฐานการเลี้ยงสุกรปัญหาต่างๆ และความต้องการบางอย่างของผู้เลี้ยงสุกร ประชากรที่ทำการศึกษาคือประชากรที่เลี้ยงสุกรทั้งหมดในตำบลหูลอบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 125 คน การเก็บข้อมูลทำโดยการสัมภาษณ์แล้ววิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาปรากฏว่า ผู้เลี้ยงสุกรส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 61.6 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 81.6 สมรสแล้วร้อยละ 92.0 และมีอาชีพหลัก คือทำนาร้อยละ 72.0 จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยครอบครัวละ 7.04 คน จำนวนบุตรเฉลี่ยครอบครัวละ 4.18 คน แต่มีสมาชิกครอบครัวที่เลี้ยงเพียงครอบครัวละ 2.2 คน มีผู้เลี้ยงสุกรขุน ร้อยละ 64.0 และเลี้ยงสุกรพันธุ์ร้อยละ 36.0 จำนวนสุกรที่เลี้ยงเฉลี่ยครอบครัวละ 3.34 ตัว สุกรพันธุ์ที่เลี้ยงเป็นลูกผสมแลนด์เรซกับลาร์จไวท์ จำนวนร้อยละ 16.0 สุกรพันธุ์ที่เลี้ยงมีขนาด 81-100 กิโลกรัม และมากกว่า 400 กิโลกรัม มีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 8.8

ส่วนมากเป็นแม่สุกรที่ให้ลูกมาแล้ว จำนวนลูกสุกรเฉลี่ยครอกละ 1-3 ตัว สำหรับสุกรขุนส่วนมากเป็นลูกผสมระหว่างแลนด์เรซกับดาร์จไวท์ (ร้อยละ 36.0) เช่นเดียวกัน สุกรขุนขนาด 41-60 กิโลกรัม มีจำนวนร้อยละ 20.0 สำหรับลักษณะโรงเรือนที่เลี้ยงสุกร เป็นคอกใต้ถุนบ้าน ร้อยละ 66.4 และพื้นคอกเป็นดิน ร้อยละ 81.60 ผู้เลี้ยงสุกรที่เคยมีสุกรเป็นโรคติดต่อร้ายแรง มีเพียงร้อยละ 12.8 เป็นโรคอหิวาต์ สุกรร้อยละ 10.4 และโรคปากและเท้าเปื่อย ร้อยละ 2.4 มีการป้องกันโดยการฉีดวัคซีนโดยสัตวแพทย์เพียงร้อยละ 7.2 ผู้เลี้ยงสุกรที่เคยมีสุกรเป็นโรคติดต่อไม่ร้ายแรง จำนวนร้อยละ 38.4 โรคที่เป็นได้แก่ โรคพยาธิ โรคกินแตก และโรคเรื้อน ผู้ที่ทำการรักษาโรคส่วนมากเป็นผู้ที่เลี้ยงสุกรเอง การให้อาหารสุกรแบบไม่มีสูตรทางวิชาการของผู้เลี้ยงสุกร จำนวนถึงร้อยละ 96.0 เป็นการให้อาหารแบบชาวบ้านทุกวัน ร้อยละ 64.0 ให้อาหารอย่างเดียวกัน ร้อยละ 25.6 ให้อาหารสำคัญของผู้เลี้ยงสุกรที่มีผู้เลี้ยงสุกรที่ซื้อรำ จำนวนร้อยละ 82.4 มีความเห็นว่า หารำได้ยากและมีราคาแพง ปริมาณอาหารที่ให้แก่สุกรพันธุ์โดยเฉลี่ย 5.40 กิโลกรัมต่อวัน สำหรับสุกรขนาด 101-120 กิโลกรัม ส่วนปริมาณอาหารที่ให้แก่สุกรขุน โดยเฉลี่ย 5.75 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน สำหรับสุกรที่มีน้ำหนักมากกว่า 120 กิโลกรัมขึ้นไป ผู้เลี้ยงสุกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกรในแง่ของการลงทุนเรื่องอาหารว่า พอที่จะทนเลี้ยงต่อไปได้ และเสนอแนะให้มีแหล่งของอาหารประจำท้องถิ่น จำนวนร้อยละ 54.4 การไปติดต่อขายสุกรแก่พ่อค้าคนกลางต่างชาติ (จีนและญวน) ของผู้เลี้ยงสุกรจำนวนร้อยละ 90.4 มีความเห็นว่าได้รับความสะดวกค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ย 1.31) และพ่อค้าคนกลางต่างชาติมาติดต่อซื้อสุกรของผู้เลี้ยง จำนวนร้อยละ 33.8 ก็ให้ความสะดวกแก่ผู้เลี้ยงค่อนข้างมาก เช่นเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 1.20) แต่ผู้เลี้ยงสุกรไม่ค่อยพอใจในการชั่งสุกรมีชีวิต (ค่าเฉลี่ย 2.53) และคาดว่าภายใน 7-9 เดือน ผู้เลี้ยงสุกรสามารถขายสุกรได้ร้อยละ 36.0 และสามารถขายได้ครบครวละ 1-3 ตัว ผู้เลี้ยงสุกรที่คาดหวังว่าจะขายลูกสุกรพันธุ์ได้ราคาตัวละ 501-550 บาท มีจำนวนร้อยละ 20.0 ส่วนสุกรขุนจะขายได้ครบครวละ 400 กิโลกรัมขึ้นไป จำนวนร้อยละ 16.8 ราคา กิโลกรัมละ 19-20 บาท และเสนอแนะว่าราคาสุกรมีชีวิตควรมีราคาสูงขึ้นกว่านี้อีก ผู้เลี้ยงสุกรส่วนมาก ร้อยละ 81.6 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเลย แต่ได้รับการส่งเสริมทางวิทยุ จำนวนร้อยละ 14.4 และผู้เลี้ยงสุกรมีความเห็นด้วยอย่างมากเกี่ยวกับให้มีการประกันราคาสุกรมีชีวิต ให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในด้านการเลี้ยงสุกร ได้ออกเยี่ยมเยียนและแก้ปัญหาให้กับผู้เลี้ยง ควรมีแหล่งหรือศูนย์รับซื้อสุกรมีชีวิตประจำท้องถิ่นและมีแหล่งเงินทุนเพียงพอที่จะขยายกิจการเพิ่มขึ้นอีก

สุรชน (2540) ได้ทำการประเมินผลการฝึกอบรมการเลี้ยงสุกร รุ่นที่ 13-20 ของศูนย์วิจัยและฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรแห่งชาติ ซึ่งจะศึกษาจากการยอมรับของผู้ที่เคยผ่านการฝึกอบรม ประชากรที่ทำการศึกษาคั้งนี้เป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรขั้นพื้นฐานจากศูนย์วิจัยและฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรแห่งชาติ รุ่นที่ 13-20 ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่มคือ เกษตรกรจำนวน 190 คน เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ 81 คน และอาจารย์ 14 คน ได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

และใช้แบบสอบถาม ส่งไปยังผู้ผ่านการฝึกอบรมทางไปรษณีย์และนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าร้อยละ ค่าความถี่ และค่าผลต่างระหว่างช่วงระดับ

ผลการศึกษาปรากฏว่า เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย มีอายุ 21-30 ปี และมีพื้นฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุด ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ด้านการเลี้ยงสุกรมาก่อน ภายหลังจากการฝึกอบรมแล้วเกษตรกรเกือบทั้งหมดได้ดำเนินกิจการเลี้ยงสุกร โดยส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการฟาร์มสุกรเองทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม และภายหลังจากการฝึกอบรมแล้วนั้นจำนวนผู้เลี้ยงสุกรที่มีรายได้หลักจากการเลี้ยงสุกรได้เพิ่มมากขึ้น จำนวนผู้เลี้ยงแม่สุกรเพื่อผลิตลูกสุกรเพิ่มมากขึ้น ขนาดฟาร์มโดยเฉลี่ยใหญ่ขึ้น และมีจำนวนผู้ดำเนินกิจการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุกรเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ที่เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมดเป็นเพศชายมีอายุ 31-40 ปี และมีพื้นฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุด ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ด้านการเลี้ยงสุกรมาก่อน ภายหลังจากการฝึกอบรมแล้วเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เกือบทั้งหมดได้ดำเนินกิจการเลี้ยงสุกร โดยส่วนใหญ่เป็นกิจการของเรือนจำทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม และภายหลังจากการฝึกอบรมแล้วนั้นจำนวนผู้เลี้ยงแม่สุกรเพื่อผลิตลูกสุกรเพิ่มมากขึ้น จำนวนแม่สุกรโดยเฉลี่ยต่อฟาร์มเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย แต่จำนวนสุกรขุนโดยเฉลี่ยต่อฟาร์มเพิ่มมากขึ้นและมีจำนวนผู้ทำการควบคุม และ/หรือแนะนำผู้ต้องโทษเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้นเล็กน้อย อาจารย์ที่เข้ารับการฝึกอบรมเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย มีอายุ 21-30 ปี มีพื้นฐานการศึกษาระดับปริญญาตรี เคยมีประสบการณ์ด้านการเลี้ยงสุกรมาก่อน ภายหลังจากการฝึกอบรมแล้วอาจารย์เกือบทั้งหมดได้ดำเนินกิจการเลี้ยงสุกร โดยฟาร์มสุกรที่เลี้ยงเกือบทั้งหมดเป็นของวิทยาลัย และ/หรือสถาบันทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรมประเภทของกิจการฟาร์มสุกรที่กลุ่มนี้ดำเนินการมากที่สุดคือทำการเลี้ยงสุกรอย่างครบวงจรทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรมและภายหลังจากการฝึกอบรมแล้วนั้นขนาดฟาร์มโดยเฉลี่ยใหญ่ขึ้นเล็กน้อย มีจำนวนผู้ทำการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุกรและจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุกรเพิ่มมากขึ้น

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งสามกลุ่มยอมรับว่าการฝึกอบรมนี้ได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุกร ซึ่งช่วยให้ประสิทธิภาพในการผลิตสุกรและดำเนินกิจการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุกรดีขึ้น การฝึกอบรมนี้สามารถสนองความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งสามกลุ่มได้เป็นอย่างดี และผู้เข้ารับการฝึกอบรมเหล่านี้ต่างก็ยอมรับว่าพอใจต่อการดำเนินการด้านต่างๆ ของการจัดการฝึกอบรมคือ วิทยากร การจัดการ การบริหาร และลักษณะวิชา ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งสามกลุ่มเห็นด้วยมากต่อการที่ศูนย์วิจัยสุกรจะเปิดการฝึกอบรมในชั้นสูงเฉพาะสาขาวิชา โดยเกษตรกรและเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์มีความต้องการเข้ารับการอบรมชั้นสูงในด้านการควบคุม ป้องกันโรคสุกรในระดับสูงที่สุด ส่วนอาจารย์มีความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมชั้นสูงในด้านอาหารและการให้อาหารมากที่สุด

สำหรับข้อเสนอแนะจากการศึกษาคั้งนี้เห็นว่า (1) ควรมีการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ารับการฝึกอบรมให้มีพื้นฐานในด้านต่างๆ ใกล้เคียงกันและจัดหลักสูตรการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับประสบการณ์และพื้นฐานการศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (2) มีการเผยแพร่ข่าวของการเปิดรับสมัครฝึกอบรมแต่เนิ่นๆ (3) จัดสวัสดิการต่างๆ ในการฝึกอบรมให้พร้อม (4) ควรใช้กิจกรรมการเรียนการสอนหลายๆ อย่างร่วมกัน และควรทำเอกสารประกอบการฝึกอบรมอย่างละเอียด (5) ทำการประเมินผลการฝึกอบรมทุกครั้ง (6) ควรเปิดการฝึกอบรมขั้นสูงในด้านการควบคุมและป้องกันโรคสุกรและด้านอาหารสุกร โดยหลักสูตรแต่ละด้านควรใช้เวลาอบรมประมาณ 7 วัน ศูนย์วิจัยสุกรฯ ควรเป็นแกนกลางในการช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคของผู้ผ่านการฝึกอบรม

เดือนใจ (2546) กล่าวว่า ฟาร์มสุกรของเกษตรกรรายย่อย ในจังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 50 ใช้การฉีดล้างทำความสะอาดคอก โดยไม่มีการเก็บโกยมูลออกก่อน และร้อยละ 80 คิดว่า การเลี้ยงสุกรในฟาร์มไม่ทำให้เกิดปัญหาเรื่องกลิ่น น้ำเสีย และแมลง ส่วนการบำบัดของเสียจากการเลี้ยงสุกรนั้น มีการนำมูลไปตากแห้ง เพื่อเพิ่มรายได้ ซึ่งถือว่าการควบคุมมลภาวะได้ดีที่สุด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved